

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ОСВІТИ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 371.036

Оксана Дерев'янка

Харківський національний
університет внутрішніх справ
ORCID ID 000-0001-8028-1110

DOI 10.24139/2312-5993/2017.06/166-176

ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ У ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

У статті визначаються компоненти розвитку смаку у вихованні особистості дитини. На підставі аналізу наукової літератури з'ясовується зміст понять «естетична культура» та «художня культура». Визначаються основні принципи поняття «естетичний смак». Аналізуються критерії, на підставі яких визначаються рівні та динаміка естетичного сприйняття, пропонуються: адекватність сприйманого об'єкту, співвідношення інтелектуального й емоційного, цілісність.

Ключові слова: *молодший школяр, виховання особистості, естетична культура, художня культура, естетичний смак, естетична культура особистості.*

Постановка проблеми. Україна увійшла у III тисячоліття незалежною державою. Для її розбудови та досягнення належного рівня життя, стандартів європейських країн потрібне осмислення власної самобутності, об'єктивна оцінка національної культури та шляхів її подальшого розвитку. У цьому зв'язку важливого значення набирає реформування української школи, зокрема системи естетичної освіти й виховання учнівської молоді.

У національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті набуває першорядного значення формування естетичних смаків у молодого покоління у процесі навчання й виховання, організації мистецької, художньої діяльності.

За різних політико-економічних трансформацій, які переживала Україна, коли змінювалися уявлення про світ і місце людини в ньому, як ніколи гостро постає питання про роль естетизації життя суспільства, інтеграцію української культури у світову і впливу світової на українську, що в цілому виражається в посиленні впливу прекрасного на всі аспекти життєдіяльності суспільства. Адже естетична культура як суспільна норма в оцінці прекрасного виражає здатність людини сприймати й оцінювати предмети та явища дійсності з точки зору їх естетичної та гуманістичної доцільності, що виступає, з одного боку, як засіб регулювання естетичної діяльності людини, а з іншого – як засіб пізнання прекрасного. Естетична культура визначається як духовна якість особистості, завдяки якій здійснюється духовно-творче, емоційно-образне сприйняття та естетична

оцінка світу. Культура не тільки віддзеркалює сучасні норми естетичного, але й закладає основи цивілізованого ставлення людини до світу.

Указана проблема розроблялася в працях вітчизняних та зарубіжних психологів та педагогів, серед яких є Д. Джола, І. Зязюн, Д. Кабалевський, Н. Киященко, Б. Ліхачов, А. Макаренко, Б. Неменський, В. Разумний, В. Сухомлинський, В. Шацька. А. Щербо та інші.

Мета дослідження: визначити компоненти розвитку смаку у вихованні особистості дитини.

Завдання:

1. На підставі аналізу наукової літератури з'ясувати зміст понять «естетична культура» та «художня культура»

2. Визначити основні принципи поняття «естетичний смак».

Відповідно до визначених завдань були використані теоретичні **методи дослідження:** аналіз наукової літератури, розгляд теоретичних питань з метою визначення основних понять.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку освіти все більше уваги приділяється стану культури, що розуміється, насамперед, як зміст і процес життєдіяльності людей, результат їх активної й цілеспрямованої продуктивної соціальної активності. Культура виступає однією з провідних ознак планетарної цивілізації, відрізняючи життя людей від життя інших живих істот на Землі.

Основоположним, історично довгостроково існуючим показником творчості людей є культура, співвідносячи рівень і якість розвитку спільнот і окремих народів, а також кожної окремої особистості. Отже, можна стверджувати, що культура створена людьми. Вона включає не тільки матеріально-фізичні, але й духовні елементи, що дає підставу стверджувати відмінність культури від природи. Тут проявляється духовно-суб'єктивні здібності і властивості людей.

Говорячи про естетичну культуру, слід зазначити, що вона характеризує переважно духовне життя особистості, її духовний світ, тобто свідомість, світогляд і соціально-духовні якості. Естетичні почуття, естетичне розуміння – елементи духовної культури суб'єктів. Вони спрямовані на відтворення свідомості, задоволення моральних та естетичних потреб особистості. Естетична культура є відображення й відтворення художньо-естетичного життя суспільства – явище, насамперед, духовного життя.

Духовна культура суспільства включає:

- відтворення індивідуальної й суспільної свідомості;
- мистецтво як професійний вид художньої творчості;
- народну художню культуру;
- естетичну культуру;
- культуру наукового життя;

- культуру виховання;
- культуру волі, совісті;
- культуру морально-духовного життя;
- інформаційну культуру.

Естетична культура суспільства конкретизується і персоналізується головним чином в естетичній культурі особистості.

Естетична культура особистості – це складна риса, що виражається у здатності та вмінні емоційно сприймати, усвідомлювати та оцінювати явища життя і мистецтва, а також перетворювати природу, навколишній світ людини «за законами краси».

Поняття «естетична культура особистості» включає дві складові: естетичну свідомість і естетичну діяльність. Естетична свідомість – це одна з форм суспільної свідомості, яка відображає чуттєво-емоційне та інтелектуальне ставлення особистості до дійсності та мистецтва, прагнення до гармонії та досконалості. Структура естетичної свідомості включає в себе потребно-мотиваційний компонент, естетичне сприйняття, естетичні почуття, смак, інтерес, естетичний ідеал, естетичні творчі здібності.

Естетична художня діяльність – це діяльність, спрямована на виконання або створення будь-яких естетичних цінностей, наприклад, творів мистецтва.

Строго кажучи, будь-який вид діяльності містить у собі тією чи іншою мірою естетичний аспект. Наприклад, формування естетичного мотиву діяльності, постановка мети створення естетично-виразного, емоційно привабливого продукту; вибір естетично значущих засобів і методів здійснення діяльності, отримання естетично цінного результату.

Отже, складовими естетичної культури особистості є:

- а) розвиненість естетичної свідомості (знання про прекрасне і потворне, піднесене і низинне, трагічне й комічне);
- б) розвиненість естетичного світогляду (естетичні ідеали, норми і принципи, естетичні орієнтації та інтереси, переконання й вірування);
- в) ступінь досконалості естетичного смаку;
- г) послідовне втілення в життя естетичних цінностей згідно з естетичним ідеалом.

На основі перерахованих вище складових естетичної культури особистості можна розглянути критерії та рівні розвитку деяких окремих пізнавальних процесів особистості та естетичної культури в цілому. У якості такого процесу можна взяти естетичне сприйняття, яке визначається як процес відображення предметів і явищ дійсності в мистецтві в усьому різноманітті їх властивостей, у тому числі й естетичних, що безпосередньо впливають на органи почуттів. [4]

Своєрідність естетичного сприйняття виражається в повному змістовному освоєнні естетичного предмета, здатності охопити предмет у

всіх деталях, емоційної безпосередності, захопленості, зберігається при аналізі об'єкта, який сприймається. Естетичне сприйняття завжди викликає певні асоціації та думки з цього приводу. Таким чином, у процес естетичного сприйняття залучається вся особистість людини.

У якості критеріїв, на підставі яких можливе визначення рівня й динаміки естетичного сприйняття, можна запропонувати: адекватність сприйманого об'єкту, співвідношення інтелектуального і емоційного, цілісність.

Залежно від співвідношення цих якостей можна виділити 4 рівні естетичного сприйняття:

1 – високий рівень, що характеризується вмінням адекватно сприймати естетичний об'єкт у єдності змісту й форми; сприйняття цілісне, у ньому гармонійно поєднується інтелектуальне й емоційне;

2 і 3 рівні – середні. Для другого рівня характерна адекватність сприйняття естетичного об'єкта, однак аналіз естетичного об'єкта має словесно-логічний характер із низьким рівнем емоційності.

Для третього рівня характерні яскравість і емоційність сприйняття з недостатнім рівнем аналітичного підходу;

4 рівень – низький. Він характеризується недостатнім розвитком естетичного сприймання: переказ змісту, невміння висловити естетичну своєрідність сприйманого предмета, явища дійсності або твору мистецтва. Можливі помилки у викладі та оцінці естетичного об'єкта.

Повертаючись знову до поняття естетичної культури та її складової – естетичної свідомості як чуттєво-емоційного та інтелектуального відношення особистості до дійсності й мистецтва, можна сказати, що це ставлення завжди супроводжується відповідною реакцією, естетичним почуттям.

Адекватність почуття особливостей естетичного об'єкта значною мірою визначається не тільки психологічними якостями особистості, рівнем її підготовки, естетичної освіти й виховання. Недостатній емоційний естетичний досвід особистості викликає неадекватність емоційного відгуку якостям естетичного об'єкта.

Поняття естетичного смаку особистості.

Важливою складовою частиною естетичної свідомості є естетичний смак як складне соціально-психічне утворення.

Існують різні аспекти смаку:

а) психофізіологічний (смак як одна з рушійних мотиваційних психічних якостей особистості);

б) соціальний (смак як діалектична єдність загального, особливого й одиничного, громадського і особистого, колективного та індивідуального);

в) гносеологічний (індивідуальне прояв смаку завжди ґрунтується на сформованих у суспільному житті уявленнях про різноманітні прояви естетичного).

Визначають такі критерії оцінки смаку: спроможність до оцінки естетичних явищ дійсності й мистецтва з позицій гуманістичного естетичного ідеалу; адекватність оцінки якості естетичного об'єкта; здатність обґрунтування, доведення правильності своєї оцінки [4].

Серед рівнів розвитку смаку (тобто естетичних уподобань) виділяють:

1. Низький рівень: оцінка обмежується словами: «подобається», «не подобається», немає обґрунтованості, доказовості, або оцінка відрізняється невизначеністю.

2. Середній рівень: аналіз естетичного об'єкта в основному правильний, відносно самостійний, але односторонній. Судження обґрунтовується ідейним змістом твору (якщо мова йде про твір мистецтва), моральної позицією автора, проте значно менше звертається уваги на художню форму.

Середній рівень: дається досить докладний і повний опис художнього твору (наприклад, композицію картини, колорит, особливості малюнка), при цьому менше звертаючи уваги на зміст та ідейний задум. На середніх рівнях – виражений елемент репродуктивності.

3. Високий рівень: дається конкретний аналіз естетичних якостей об'єкта спостереження, ідейно-художніх достоїнств твору мистецтва. Обґрунтована естетична оцінка з позиції гуманістичного естетичного ідеалу, характеризується яскраво вираженим творчим переходом.

Таким чином, естетичні якості особистості становлять складне поняття – естетична культура.

Також хотілося б відзначити, що за своїм змістом естетична культура особистості багато в чому збігається з естетичною культурою суспільства, відрізняючись при цьому суб'єктивністю осмислення й вираження, домінуванням тих чи інших естетичних цінностей, спрямованістю.

Внутрішнім механізмом естетичної культури є функціонування естетичної свідомості особистості, спрямованість якої виражається в системі естетичних ставлень до різноманітних об'єктів середовища через механізм сприйняття, переживання, цінностей, поглядів, суджень.

З рівнем естетичної культури пов'язуються можливості адекватної орієнтації особистості в різній системі естетичних і художніх цінностей, відповідної мотивації її естетичної позиції по відношенню до них, що залежить у свою чергу від таких характеристик:

- розвиненість образного мислення;
- сформованість навичок аналізу художніх і естетичних явищ, у єдності феноменальних (зовнішніх) і змістових характеристик (внутрішніх параметрів, емоційної чуйності тощо).

Почуття прекрасного лежить у підґрунті смаку. Саме від нього залежить судження останнього. Проте, якщо ці судження, незважаючи на їхнє індивідуальне джерело, містять у собі принципи всезагальності, що надає їм

безмежну достовірність, то цей принцип всезагальності має бути притаманним самому естетичному почуттю. Кант вважав, що почуття задоволення викликається всезагальною доцільністю, яка існує суб'єктивно як форма апіорного принципу свідомості та об'єктивно – як чиста форма предмета. Таким чином, естетичне почуття або почуття задоволення є усвідомленням доцільності предмета. Однак остаточне вирішення цього питання ще й донині має дискусійний характер. Усупереч відомому латинському прислів'ю – «про смаки не сперечаються», скажемо: сперечались і досить жваво сперечаються. Визнання права особи на індивідуальний смак, з одного боку, і незгоди прийняти чужу естетичну оцінку, з другого? Відразу обмовимося: у житті є сфера, де про смаки справді не сперечаються, бо сперечатися було б нерозумно. Але це сфера чисто фізіологічного відчуття – що смачно, а що несмачно. Це скоріше не смак, а вподобання, якому надається перевага: солодкому чи солоному, гіркому чи кислому, холодному чи гарячому тощо. Такі характеристики предметів не мають суспільного змісту, а тому й не торкаються інтересів іншої людини. Зовсім інше – смак естетичний. Він також глибоко індивідуальний, однак належить зовсім до іншої сфери – сфери суспільної, соціальної.

Якщо говорити про відсутність естетичного смаку, то це передусім прояв всеядності, тобто прийняття людиною будь-яких загальноновизнаних естетичних і культурних цінностей. Всеядність якраз характеризує недостатність особистого ставлення до світу, нездатність відібрати з багатств культури ті цінності, які найбільшою мірою розвивають, доповнюють, шліфують природні нахили, сприяють культурному, моральному, професійному вдосконаленню особистості.

Естетичний смак є своєрідним почуттям міри, умінням знаходити необхідну достатність в особистому ставленні до світу культури й цінностей. Наявність естетичного смаку проявляється як відповідність внутрішнього і зовнішнього, гармонія духу та соціальної поведінки, соціальної реалізації особистості. Часто естетичний смак зводять лише до зовнішніх форм його прояву. Наприклад, розглядають смак як здібність людини дотримуватися моди як у вузькому, так і в ширшому розумінні. Тобто смак зводять до вміння модно вдягатися, відвідувати модні виставки та спектаклі, знати про останні літературні публікації. Звичайно, все це не суперечить формам об'єктивації смаку, наскільки глибока гармонійна сполука духовного багатства особи з відповідністю її соціального прояву. Адже особистість, яка володіє естетичним смаком, сліпо не додержується моди, а у випадку, коли модний одяг нейтралізує, деформує її індивідуальні особливості, вона сміливо може стати старомодною або нейтральною до моди. У цьому і проявляється її естетичний смак. Ще більшою мірою вибірково він може бути щодо форм поведінки і спілкування. Саме тому створити правдиве уявлення про людину можна

лише за умов спілкування або спільної праці. Уміння людини послідовно та цілеспрямовано розвивати й культивувати особисті соціокультурні властивості через відбір та засвоєння певних культурних цінностей і є індивідуальним естетичним смаком.

Ще більшою мірою сюди можна віднести спотворений смак. Йдеться саме про смак, оскільки мається на увазі усвідомлене уподобання і пристрасть. Аналіз літератури свідчить, що існують декілька поглядів на об'єктивні критерії смаку. Частина вчених вважають судження смаку суб'єктивними і на цій підставі відкидають необхідність пошуку об'єктивного критерію якості смаку. Проте більшість дослідників вважають, що ані релятивізм щодо смаку, який визнає всі смаки правомірними, ані догматизм, який вимагає чітких правил і нормативів доброго смаку, не здатні вирішити це складне питання. Адже добрий смак є таким самим багатоваріантним, як і поганий, тобто смаки різноманітні та мінливі, вони можуть існувати в численних варіантах. Та все ж їх можна відрізнити один від одного, оскільки існують об'єктивні критерії смаку.

Естетичний смак, як уже підкреслювалося, – це оцінка дійсності згідно з естетичними почуттями, потребами, інтересами та світоглядом людини. Отже, естетичний смак є єдністю об'єктивного і суб'єктивного, тобто в судженні смаку знаходять відображення не тільки якості предмета, що сприймається, а й якості суб'єкта, що сприймає. У ньому відбивається своєрідність почуттів, інтелекту, культури суб'єкта, його освіченість, соціальний стан. Судження про смак спирається на своєрідний інтелектуальний механізм, який ґрунтується на творчій уяві, що дає змогу сприймати образ «цілого» (предмета, явища, процесу), не піддаючи його логічному розчленуванню, аналітичному опрацюванню розумом. Тобто механізм естетичного судження, або судження смаку, то є специфічна форма пізнання, що дає змогу через розвинуте естетичне почуття пізнавати явища дійсності, які ще не пізнані наукою, не формалізовані, тобто не виражені в понятті, формулі, категорії. Іншими словами: естетична інтуїція (творча уява) є особливим інтелектуальним процесом, який ґрунтується на розвиненій людській чуттєвості й дає змогу їй правильно, об'єктивно (щодо людських потреб) сприймати навколишній світ.

На базі конкретних естетичних знань, сприйняття, почуття, ідеалів, суджень і понять формується «естетичний смак», під яким розуміємо стійке емоційно-оцінне ставлення людини до прекрасного, що носить вибіркового характер. У відповідності з особливостями розвитку й виховання в кожній людини виробляється свій особистий смак у тій чи іншій галузі (коли говорять про ту чи іншу людину, що вона зі смаком одягнута, що має свій смак у музиці, літературі, хореографії, образотворчому мистецтві тощо.).

Сприйняття мистецтва – це складний феномен естетичних здібностей кожного, що потребує найуважливішого ставлення до нього, постійного й копіткого плекання. Адже може трапитися – і, на жаль, таке буває нерідко, що і під тиском грубого меркантилізму і втрати нахилу до спілкування з мистецтвом відбувається запускання дарованого людині самою природою прагнення до прекрасної гармонії мистецтва. На цю властивість звертав увагу Л. Виготський у відомій праці «Психологія мистецтва». Зняти протистояння – у цьому полягає сутність мистецтва. Гармонія знімає хаос випадкового. У симпатії й співпереживанні – катарсичне зняття страждання. В ідеальному – зняття протистояння реальним стихіям. У цьому відношенні однаково важливі і гармонійне, і трагічне, і комічне досягнення хореографічної мети. У мистецтві остаточно безапеляційна відповідь поступається місцем незавершеності естетичного пізнання у формі збудження передчуттів, інтуїтивного здогаду, асоціацій знання й позасвідомого, ще не знаного переживання. Сприйняття мистецтва, наслідуючи процес його творення, потребує виняткової психічної та інтелектуальної мобілізації, зібраності в думках й уяві. Міра ідентифікації сенсу твору та його розуміння у сприйнятті не є чимось абсолютним і однозначним.

Своєрідним різновидом і домінантою естетичної культури особистості (якщо враховувати особливу значущість мистецтва в житті суспільства й людини), є її художня культура, рівень якої залежить від ступеня художньої освіченості, широти інтересів у сфері мистецтва, глибини його розуміння і розвиненої здатності адекватної оцінки художніх достоїнств творів.

Міра вираження цих навичок, здібностей і потреб у діяльності та поведінці особистості якраз і характеризує рівень її естетичної культури.

Найбільш значимо він реалізується в духовно-змістовному спілкуванні людей, через їх участь у різних формах соціальної творчості.

Більше того, саме в цій неоднозначності для сприйняття зберігається й набуває чинності повнота змісту художнього тексту. У цьому випадку присутній релятивний момент. Він становить одну з найважливіших зумовленостей естетичного сприйняття взагалі. Увесь потенціал мистецтва може бути залучений до формування і розвитку людської особистості. Але для цього суспільство мусить бути зацікавленим саме в такому його використанні, а не тільки для розваг або маніпулювання суспільною свідомістю.

Повна відсутність естетичної і художньої культури означала б те, що в людини почуття настільки нерозвинені, що вона взагалі не може відрізнити красу від потворності, абсолютно нездатна ані відчувати насолоду від краси (і відразу до неподобства), від художніх цінностей, ані створювати що-небудь мало-мальськи естетично або художньо цінне. Отже, такий стан неможливо з тих пір, як людина стала людиною.

Це може бути діяльність, яка спрямована на:

- організацію естетики середовища, у якому живе, вчиться, працює, відпочиває людина;
- розвиток творчих здібностей особистості в галузі музики, образотворчого мистецтва, літератури, хореографічного мистецтва, театральних занять, уяви, образного мислення, фантазії;
- пропаганду мистецтва, естетичних ідеалів (концертна, лекторська діяльність та ін.);
- самоосвіту й самовиховання з метою духовно-естетичного збагачення особистості.

Справді, людина, якій властиве почуття естетичного смаку, вирізняється з-поміж інших певною завершеністю, цілісністю, тобто є не тільки людським індивідом, а й особистістю.

Різниця полягає в тому, що поза індивідуальними ознаками – стать, вік, зріст, колір волосся й очей, тип психіки – особистість володіє також індивідуальним внутрішнім духовним світом, який визначається певними соціальними цінностями та вподобаннями. Цінність кожної особистості і полягає саме в її неповторності, своєрідності. Значною мірою це досягається тим, що в процесі формування на особистість впливає неповторний комплекс культурних цінностей і духовних орієнтацій. Отже, створюється унікальність умов формування кожної людини. І естетичний смак при цьому стає не тільки інструментом творення такої унікальності, а й засобом її об'єктивації, суспільного самоствердження.

Естетичний смак називають «органом духовної культури» людини, тому що він дозволяє людині відрізнити справжню красу від фальшивої красивості, бачити несмак у мистецтві, житті. Естетична діяльність. Виховання людей, здатних правильно розуміти прекрасне й жити за законами краси, – мета естетичного виховання. Тому естетична діяльність – важливий компонент змісту естетичної культури особистості.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Відомо, що природа мистецтва вимагає постійного й абсолютного дотримання в ньому інтерпретаційної свободи, навіть абстрагованості, що виключає надмірну деталізацію тих чи інших конкретних розшифрувань; це є також прерогативою, так би мовити, змістової свободи.

Адже справжній масштаб величі мистецтва розкривається тільки тоді, коли воно стає силою реальною. А такою силою воно є лише в діяльності особи, суспільства, що створюють гармонію світу й людини, природи і культури.

Таким чином, *естетична культура особистості* означає єдність естетичних знань, переконань, почуттів, навичок та норм діяльності й поведінки. У духовній структурі особистості сукупність цих складових виражає міру освоєння нею естетичної культури суспільства, одночасно

визначаючи також і міру можливої творчої самовіддачі. *Естетична і художня культура* становлять цілісну систему. Тісний їх взаємозв'язок забезпечує ефективність процесу культурного формування особистості, а також естетичного смаку.

Тобто, *естетичний смак* не є природженою властивістю людині. Це соціальна, духовна якість людини, що формується, як і багато інших соціальних якостей, у процесі виховання та навчання людини. Естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень самовизначення кожної окремої людини. Таким чином, *естетичний смак* не зводиться до здатності естетичної оцінки, оскільки не залишається на самій оцінці, а завершується присвоєнням або запереченням культурної естетичної цінності. Тому вірніше буде визначити *естетичний смак* як здатність особистості до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим до саморозвитку й самовиховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боров, Ю. Б. (1981). *Эстетика*. М.: Политиздат [Borev, Yu. B. (1981) *Aesthetics*. М.: Politizdat].
2. Бех, І. Д. (2006). *Виховання особистості: Сходження до духовності*. К.: Либідь [Bech, I. D. (2006). *Upbringing the Personality: Climbing to Spirituality*. К.: Lybid].
3. Верб, М. А. (1981). *Эстетические потребности и духовное развитие личности*. М.: Знание [Verb, M. A. (1981). *Aesthetic Needs and Spiritual Development of the Person*. М.: Znaniie].
4. Зязюн, І. А. (1976). *Естетичний досвід особи; формування і сфери вияву*. К.: Вища школа [Ziazun, I. A. (1976). *Aesthetic Experience of the Person; Formation and Spheres of Appearance*. К.: Higher School].
5. Кияенко, Н. І. (1977). *Сущность прекрасного*. М.: Молодая гвардия [Kyiaenko, N. I. (1977). *The Essence of the Beautiful*. Moscow: Young Guards].
6. Каган, М. С. (1997). *Эстетика как философская наука*. СПб.: Петрополис [Kahan, M. S. (1997). *Aesthetics as a Philosophical Science*. St. Petersburg: Petropolis].
7. Канарский, А. С. (1979). *Диалектика эстетического процесса: Диалектика эстетического как теория чувственного познания*. К.: Вища школа [Kanarskii, A. S. (1979). *Dialectics of the Aesthetic Process: Dialectics of Aesthetic as a Theory of Sensory Knowledge*. К.: Higher School].
8. Липский, В. Н. (1987). *Эстетическая культура и личность*. М.: Знание [Lipskii, V. N. (1987). *Aesthetic Culture and Personality*. М.: Znaniie].
9. Лосев, А. Ф. Эстетика. *Философская энциклопедия*. Т. 5. С. 577 [Losev, A. F. *Aesthetics. Philosophical Encyclopedia*. Vol. 5. P. 577].
10. Сисоева, Л. С. (1973). *Эстетическая потребность и эстетическая ценность*. Томск [Sisoieva, L. S. (1973). *Aesthetic Need and Aesthetic Value*. Tomsk].
11. Коников, И. А. (Ред.) (1996). *Эстетическая культура*. Москва [Konikov, I. A. (Ed.) (1996). *Aesthetic Culture*. Moscow].

РЕЗЮМЕ

Деревянко Оксана. Принципы развития эстетического вкуса в воспитании личности ребенка.

В статье определяются компоненты развития вкуса в воспитании личности ребенка. На основании анализа научной литературы выясняется содержание понятий «эстетическая культура» и «художественная культура». Определяются основные принципы понятие «эстетический вкус». Анализируются критерии, на основании которых определяются уровни и динамика эстетического восприятия, предлагаются: адекватность воспринимаемого объекта, соотношения интеллектуального и эмоционального, целостность.

Ключевые слова: младший школьник, воспитание личности, эстетическая культура, художественная культура, эстетический вкус, эстетическая культура личности.

SUMMARY

Derevianko Oksana. Principles for the development of aesthetic taste in the upbringing of the child's personality.

The article defines the taste development components in the development of children's personality. Under the authority of scientific literature analysis the author explicates contents of aesthetic culture and artistic culture. The main principles of the concept of aesthetic taste are studied. The author analyses the criteria that study the level and dynamics of aesthetic perception, and the author suggests the adequacy of the perceived object, the ratio of intellectual and emotional integrity.

Ukraine entered the third century as an independent country. For its development and achievement of a proper standard of living, the standards of European countries it is needed to understand its own identity, an objective assessment of the national culture and the ways of its further development. In this regard, the reform of the Ukrainian school, in particular the system of aesthetic education and upbringing of pupils, has great importance.

In the national doctrine of the development of Ukraine's education in the 21st century, the formation of aesthetic tastes in the younger generation in the process of education and upbringing, organization of artistic activity is of paramount importance.

In the various political and economic transformations that Ukraine experienced when the perception of the world and the place of man in it was changing, as never before the question arose about the role of anesthetizing the life of society, the integration of Ukrainian culture in the world culture and the influence of the world culture on the Ukrainian culture, which in general is expressed in strengthening the impact of beauty on all aspects of society's life. After all, the aesthetic culture as a social norm in the assessment of beauty expresses the ability of a person to perceive and evaluate objects and phenomena of reality from the point of view of their aesthetic and humanistic expediency, acting on the one hand as a means of regulating aesthetic human activity, and on the other hand as a means of knowledge of beauty. Aesthetic culture is defined as the spiritual quality of the individual, through which spiritual-creative, emotional-figurative perception and aesthetic assessment of the world are carried out. Culture does not only reflect the modern aesthetic norms, but also lays the foundations of a civilized attitude of man to the world.

Key words: junior schoolchildren, education of the individual, aesthetic culture, artistic culture, aesthetic taste, aesthetic culture of the personality.